

Dr. NAGY SÁNDOR

A magyar nép kialakulásának története (35.rész)

XXXVI.

A Halotti beszéd

– 1/2. –

A legrégebb magyar nyelvemléknek szokták úgy a történezszek, mint a nyelvészek minősíteni. Pedig keresztény szertartási szöveg lévén a kereszténységnek idősebb nem lehet. Viszont e műben a kereszténység keletkezése előtti időből már számos magyar helynevet soroltam fel, amelyek neve tehát több ezer évvel idősebb a Halotti Beszéd szövegénél. De mindenesetre a legrégebb magyar nyelvű keresztény szertartású szöveg, amelyet a pap a hívők jelenlétében olvasott fel egy szertartás-könyvből a halott koporsójánál, a gyászházban megjelent gyászolók előtt. Nem alkalmi beszéd volt tehát, amelynek szövege minden halottnál változott, hanem a szertartáskönyvbe volt bekötve, beleszövegezve, mert a temetés éppolyan egyházi szertartás volt akkor, mint a keresztelés, a bérmálás, vagy az esketés. Melyik szertartáshoz tartozott? Az ősi magyar nyelvű keresztény szertartáshoz a keleti, vagy görög-egyház bevezetett szokása szerint. Ebben az egyházban tudniillik a szertartások nyelve teljesen megegyezett az illető nép nyelvével. Szóval a nép nyelve egyúttal oltárnyelv is volt.

Ezzel szemben a nyugati, vagy római egyháznál minden nyelvű nép részére csak egy szertartási nyelv volt: a latin. Itt nem volt fontos, hogy a nép megérti-e és lelkileg épül-e vagy nevelődik-e. A fontos itt az egyház parancsainak a megtartása, a mindenkire kötelező vasárnapi misehallgatás volt. Hogy ebből megértett-e valamit, azzal nem törődött senki. Míg végre, majdnem 2000 év múlva akadt egy intelligens, bölcs pápa, VI. Pál, aki ezt a kiabáló értelmetlenséget megszüntette s minden nép nyelvét oltárnyelvvé tette meg a nyugati egyházban is.

Ha tehát a Halotti Beszéd szövege nem a nyugati, hanem a keleti egyház szertartásából való, akkor az idősebb Szent István koránál, mert ennek uralkodása idején jött a nyugati, vagyis a latin szertartási nyelvhasználatba, amely a régít, a nép nyelvén valót kiirtotta. De hogy Szent István előtt melyik évszázadból való ez a magyar nyelvű beszéd, azt eldönteni már nyelvészeti alapon nem lehet. Mindenesetre nagyon régi, mert a „hamu” és „eleve” szók még tiszta sumir jellegűek. A „homu” a sumir nyelvben, amint azt kielemeztem, elégett fát jelentett, az „Eleve” pedig Élő Istent, aki életet adott minden teremtménynek, mert ő volt az élet forrása és teremtője.

De a vogulisták közül valaki kitalálta, hogy „eleve” annyit jelent, mint „kezdetben” – s azóta ezt így magyarázzák még ma is tudós, tanult emberek nem törődve azzal az elemi igazsággal sem, hogy ha „eleve” abban a mondatban időhatározó, akkor annak a mondatnak nincs

alánya. Pedig éppen Szinnyi József, a nagy vogulista egyetemi tanár írt egy magyar nyelv-tant, amelyben az a határozott megállapítás van, hogy minden mondatban kell lenni alanyának és állítmánynak, mert nélkülük nincs mondat.

A Halotti Beszéd szerkesztője írástudó ember volt, ő Elevét tette meg a mondat alanyává, aki teremtette Ádámot. De ha teremtett, akkor Istennek kellett lennie. Az is volt. Csakhogy a nevét nem a leírt betűk szerint kell kiejteni, hanem a régi diplomatikai írásmód szerint. E sorok írója annak idején sok ezer ilyen diplomát, oklevelet olvasott el az Árpád-korból, tehát némi fogalmának és tapasztalatának kell lenni az oklevelekben előforduló szavak helyes olvasásához, bár az oklevélírókat abban az időben semmiféle helyesírási szabály nem kötötte, mert ilyen akkor nem is volt. Hozzá latin betűkkel kellett nekik leírni ők olyan magyar hangokat, amilyenekre a latin abc-ben nem volt írásjel. Ilyen volt például az „ö” betű is. Az egyik Árpád-kori oklevél (Fej. IV. 2. 488.) Ökörd község nevét Vkvrd-nek írja, vagyis az „ö” betűt „v” betűvel jelöli, helyettesíti. Egy másik oklevél (Fej. V. 1. 49.) meg Ölbő-szigetét Ilbeunak, egy harmadik (HO. V. 26) Lő nevű falut Luew-nek írja stb.

Elevét sem szabad úgy olvasni, ahogy írva van. Hanem úgy ahogy az oklevelek olvasásából szerzett gyakorlat helyesen mutatja. E szerint az „eve” betűcsoportnak a régi írásmódban az „ö” hang felelt meg a kiejtésben. Így tehát a teremtést végző Eleve helyes kiejtése Élő. De így már az Eleve szónak értelme is van, mert az élni igének melléknévi igeneve az élő szóalak. Az Eleve így az élet, élés, élmény élénk, élvezet, élelem, eleség, eleven szavak rokonságába tartozik és nem azonosítható tehát a „kezdet” szóval, amit a vogulisták minden nyelvészeti alap nélkül találtak ki és a nyelvészeti törvény ellenére minősítettek „kezdet”-nek, amely ezt a fogalmat a magyar nyelvben sohasem képviselte, ma sem képviseli. Tehát ez olyan nagyfokú csűrös-csavarás, amely példa nélkül áll a nyelvek történetében. És hány egyetemi tanár, tudományos-akadémiai tag hirdette valónak. De ha a pap tudósok nem figyeltek Jézus utolsó sóhajára a Keresztfán, amikor azt kiáltotta: „Éli, Éli lama sabaktani?” Élem, Élem, miért hagyta el engem? Jézus ezt a szót arámi nyelven mondta, amelyben a szóhoz ragasztott „i” betű birtokragot jelentett. Azért helyesen fordítottam „Élem”-re, amely megfelel a magyar Élőnek. Tehát a Teremtő Istent Jézus is Élnek, vagyis Élőnek mondta, ahogyan abban az időben a Mezopotámia környékén lakó minden nép nevezte a sumirok nyelvhatásaként. A jogász tudósoknak azonban eszébe kellett volna jutni legalább annak, hogy a legutóbbi időkgig a bíróságok a tanukat vallomásukra megeskették, még pedig az Élőistenre, hogy igazat mondtak. „Esküszöm az Élőistenre, hogy tanúvallomásomban igazat mondtam”. Ez volt az eskü szövege.

Ki volt ez az Élőisten? A sumirok életet-adó teremtő Istene, aki a világot teremtette, aki a Halotti Beszéd világos és félre nem érthető szavai szerint is mennyi malasztban teremtette Ádámot, az első embert és behelyezte azt a Paradicsomba, a Paradiesosba, az isteneknek való honba. Ez az Élő nevű isten került a sumirokkal szomszédos népek vallásába, az arabokéba Allah néven, a szírek, feníciaiak, káldok, arámiak nyelvébe ÉL néven, a zsidókéba pedig Elohim néven. Kétségtelen, hogy ez a név a magyar élőhím szónak a mása. Ez a név változott egyes népeknél Bél, vagy Bál alakká később. A mi őstelepes sumir őseink egy része Él, Élő alakban tartotta meg a nevét, egy része pedig Bél, vagy Bál szóalakban. E sorok írója 58 Bél, vagy

Bál nevű helyneveinket kutatva fel. Az Élő szóalak azonban nem jelzője volt az Isten szónak, mert még a legelmaradottabb népeknél is az Isten örökéletű volt. Ezek tehát tények és nemcsak vélemények, vagy elképzelések. De igenis képzelet a Halotti Beszéd Elevé-jét, Élőjét „kezdetben” jelentésű szónak állítani s a szó isteni jelentését pedig el-sikkasztani.

Honnan került elő a Halotti Beszéd szövege? A Pray György historikusunkról elnevezett „Pray kódex” táblájából. Mi volt ez? Egy latin nyelvű szertartáskönyv 1220-ból, amelynek a táblájából fejtették ki azt a hártyalapot, amelyre a Halotti Beszéd írva volt. A kódex fatáblája és a külső, bőrből

Ataque feleym sumtuchel Sermo sup sepuchrum. Sermo yognuc. ysa pur' e' chomuv uognuc. Hanyi maloffben teruntve eleve niv istmucur adamur. e' oditta vola neki paradimur hazoa. E' mend paradimben nolov gumilcutul munda neki elme. Hcon riluroa wr igfa gumilec tvl. Ge munda neki merer nu enoje. ysa ki nopun emdul oz gumil tvl. halalnc halalal hol. Halana cholar teruntve isten tvl. ge fideve. Ugeda urdung urtervine. e' evec oz titywr gumilcutul. e' oz gumilben halatur evec. Uoz gumilnce tvl keferuv uola vize. hug turechur mige zozozta vola. Sum heon muga nec. ge mend w foanec halatur evec. Horogu vec isten. e' veteve wr ez muncal vilagbele. e' levn halalnc e' puculnc feze. e' mend w nemenee. kie oz ve. niv yognuc. hug e' tvl lamuc sumtuchel. ist e' num igg e' hter mulchora ez vermur. ysa mend oz chuz iarov yognuc. Vimaguc urome isten keghner ez leic er. hug vorogon w neki. e' keggon. e' bulkalla mend w buner. Vimaguc hcn achon marur. e' bovdug mehael archangel. e' mend angelur. hug umaggonc ererte. U' umaguc hcar petur uror. kunc odur horon ovdonia. e' keme. hug ovga mend w buner. Vimaguc mend h'entucur. hug legenee neki seged uromc seic cleur. hug isten tv ul madlagema bulkalla w buner. U' zoboducha wr urdung iderutvl. e' pucul kanzozvur tvl. e' vez e' wr parafu mugulmabel. e' oggun neki uruzagbele uror. e' mend toben rezec. U' kealluc uruchuz charimul. kar. S e' e' relmet braym umaguc e' zozozm ember luku er. kar wr ez nopun ez homul vilag tumucebelev ment. kunc ez nopun e' hter tumerive. hug ur urv keghmehel abram. ysaac. iacob. kebeben helhezec. hug birfagnop tvra mend w h'entur e' untrret cuzeicu to v felev tochortna izeze wr. U' stybemetuc. clamere m

A Halotti beszéd

lévő fedélboríték közt volt.

Hogyan kerülhetett oda? Csak úgy, hogy a kódexet bekötő barát odatette tömítőanyag. De hogy lehetett egy értékes szertartáskönyv egyik lapja értéktelen tömítőanyag? Mert az egész szertartáskönyv is az lett. Tudniillik ezt a régi nemzeti nyelvű szertartáskönyvet egy új, a latin nyelvű szertartás kiirtásra ítélte. Tehát tisztára véletlenül maradt fenn ez a latin nyelvű szertartáskönyvnel idősebb magyar nyelvű szertartáskönyvnek egy lapja. Hogy itt olvasóim a politikai háttérrel is tiszta képet alkothassanak, egy kicsit bővebben kell felvázolnom e kornak, úgy egyházpoltikai, mint civilpoltikai hátterét. A nyugati római birodalom 476-ban szűnt meg úgy, hogy az utolsó császárt, Romulus Augustulus-t a germán testőrségének a parancsnoka, Odoacer egy fényűző és kényelmes helyen, valamikor a dúsgazdag Lucullusok palotájában őrizet alá vetette, a hatalmat germán katonaságával megosztva magának szerezte meg. A császári koronázási ékszereket pedig elküldte Konstantinápolyba, a keletrómai császárnak. De nem sokáig élvezhette hatalmát, mert őt egy másik germán törzsfőnök, a keleti gótok Theodorich nevű uralkodója nemcsak hatalmától, hanem életétől is megfosztotta. Ezt meg egy harmadik germán törzsfőnök, a lombardoké űzte el. Ezekből pedig egy negyedik germán törzsfőnök, a frankoké vette át a hatalmat.

(folytatjuk)